

Kernpunten

- In deze Facts & Figures gaan we na of het museumbezoek is toe- of afgenomen over de periode 2004 tot 2020.
- We maken hiervoor gebruik van vier edities van de Participatiesurvey (2004, 2009, 2014, 2020).
- Deze data worden onderworpen aan bi- en multivariate analyses. In de multivariate modellen controleren we of er effectief sprake is van periode-effecten, of dat deze effecten het gevolg zijn een veranderende samenstelling van de steekproef.
- Bivariaat
 - o Een hoger percentage van de respondenten bezoekt kunstmusea in 2020 in vergelijking met 2004 en 2009. Het percentage aan frequente participanten is hoger in 2020 dan in de vorige drie edities.
 - o Geen stijging of daling in participatiegraad voor categorie van musea voor geschiedenis en wetenschap. Wel is er een hoger percentage occasionele bezoekers musea voor natuurkunde, technologie of wetenschap en musea voor geschiedenis, heemkunde, volkskunde of archeologie in 2020 dan in 2004. Ook is het percentage dat musea geschiedenis, heemkunde, volkskunde of archeologie frequent bezoekt in 2020 hoger dan in 2009.
- In de multivariate analyse nuanceren we de stijgingen uit de bivariate analyse. We vinden voor de twee soorten musea geen aanwijzing dat er een periode-effect is, gecontroleerd voor steekproefsamenstelling (leeftijd, opleidingsniveau en geslacht) en de primaire cultuursocialisatie. De participatiegraad stijgt dus door een veranderende samenstelling van de steekproef, en de cultuursocialisatie in het gezin.
 - o Voor kunstmusea wordt de participatiegraad verklaard door een hoger opleidingsniveau, oudere leeftijdscategorieën en de cultuurparticipatie van de ouders van de respondenten.
 - o Voor musea voor geschiedenis en wetenschap wordt de participatiegraad verklaard door een hoger opleidingsniveau, gaan er meer 40- tot 54-jarigen dan 26- tot 39-jarigen naar deze musea en voorspelt cultuurparticipatie van de ouders van de respondenten het bezoek.
- De opleidingskloven voor de twee soorten van musea zijn in 2020 vooral te vinden in het verschil tussen hoogopgeleiden en de rest. Voor kunstmusea verdwijnt over de opleidingskloof tussen laagopgeleiden en middenopgeleiden over de tijd. Voor musea voor geschiedenis en wetenschap is deze kloof ook niet meer statistisch significant in 2020.

Inleiding

In deze Facts & Figures omschrijven we de trends in het bezoeken van musea. Hierbij delen we de musea op in twee categorieën. Aan de ene kant hebben we de kunstmusea, en de aan de andere kant een groep musea die wij hier zullen omschrijven als musea voor geschiedenis en wetenschap. Onder de noemer kunstmusea bespreken we zowel (1) musea voor oude of schone kunsten, (2) musea voor hedendaagse of actuele kunst en (3) musea of tentoonstellingen voor toegepaste kunst, mode, diamant, juwelen, design en strips. De musea voor geschiedenis en wetenschap bestaan uit (1) musea voor natuurkunde, technologie of wetenschap, (2) musea voor geschiedenis, heemkunde, volkskunde of archeologie en (3) een restcategorie voor musea die niet konden ondergebracht worden in de vijf voorgaande categorieën, zoals weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Opdelingen van hoofdcategorieën musea op basis van subcategorieën musea

Hoofdcategorie	Subcategorie
Kunstmusea	Kunstmuseum met oude of schone kunsten
	Kunstmuseum met hedendaagse of actuele kunst
	Musea voor toegepaste kunst, mode, diamant, juwelen, design, strips
Musea voor geschiedenis en wetenschap	Museum of tentoonstelling voor natuurkunde, technologie of wetenschap
	Museum of tentoonstelling voor geschiedenis, heemkunde, volkskunde of archeologie
	Ander museum of tentoonstelling

In de bevraging werd eerst gevraagd of de respondenten al dan niet een museum bezochten in de voorbije zes maanden. Vervolgens werden de vijf soorten musea en de restcategorie voorgelegd, waarbij de respondenten konden aangeven welke van deze musea ze bezochten in de voorgaande zes maanden, en hoe vaak dit was. In deze Facts & Figures spreken we verder van het occasioneel en frequent bezoeken van musea. Occasioneel bezoek staat hier voor één of twee museumbezoeken in de referentieperiode. Frequent museumbezoek is dan het bezoeken van drie of meer museumbezoeken in de referentieperiode. We vergelijken de gegevens van de vier edities van de Participatiesurvey (2004 – 2009 – 2014 – 2020). De vraagverwoording in de bevraging is identiek of vergelijkbaar in deze vier edities.

We gebruiken in alle analyses respondenten die bevroegd werden in februari en maart, aangezien we enkel in deze twee maanden data verzamelden in 2020. Uit de voorgaande edities werden ook enkel de respondenten geselecteerd die bevroegd werden in de maanden februari en maart. Op deze manier sluiten we seizoensgebonden verschillen in participatie uit. De percentages in deze bijdrage verschillen dus van de cijfers van vorige publicaties over de drie eerste edities van de Participatiesurvey, aangezien het in deze publicatie enkel gaat over de respondenten die in februari en maart bevroegd werden.

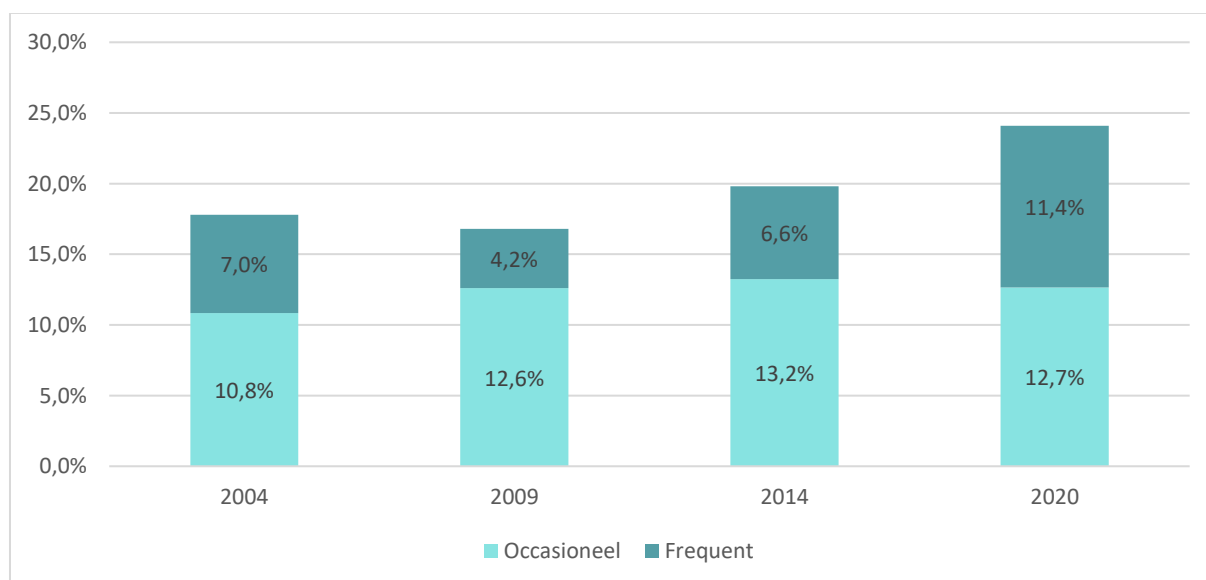
Algemene vergelijking

In dit deel wordt het occasioneel en frequent bezoeken van musea in de zes maanden voorafgaand aan de bevraging vergeleken tussen de vier edities van de survey. Eerst bespreken we het bezoek aan kunstmusea, dan het bezoeken van musea voor geschiedenis en wetenschap. We bespreken steeds het al dan niet bezoeken van een kunstmuseum of museum voor geschiedenis en wetenschap in de voorbije zes maanden, vervolgens maken we een verdere opsplitsing naar specifieke soorten musea.

Kunstmusea

In figuur 1 en tabel 2 wordt het occasioneel en frequent bezoeken van kunstmusea in de zes maanden voorafgaand aan de bevraging vergeleken tussen de vier edities van de survey. In 2020 bezocht 24,1% in de voorbije zes maanden een kunstmuseum. Daarbij geeft 12,7% aan occasioneel kunstmusea bezocht te hebben, en 11,4% geeft aan frequent kunstmusea bezocht te hebben in de voorbije zes maanden. Het percentage van respondenten dat in 2020 een kunstmuseum bezocht is significant hoger dan het percentage van kunstmuseumbezoekers in 2004 en 2009. Dit verschil wordt vooral gevormd door een hoger percentage aan frequente bezoekers in 2020. Het percentage van frequente bezoekers in 2020 (11,8%) is significant hoger dan de drie voorgaande edities. De algemene participatiegraad (frequente en occasionele bezoekers) verschilt niet significant van deze in 2014.

Figuur 1: Kunstmuseumbezoek in 6 maanden voorafgaand aan de bevraging ($n_{2004}=516$; $n_{2009}=886$; $n_{2014}=990$; $n_{2020}=498$)

In tabel 2 bespreken we het bezoek aan de drie verschillende soorten kunstmusea ook apart, opgesplitst naar editie van de Participatiesurvey. De participatie aan de drie soorten musea verschilt duidelijk in 2020, waarbij er meer respondenten musea voor oude of schone kunsten en musea voor

hedendaagse of actuele kunsten bezoeken, en minder respondenten musea voor toegepaste kunst bezoeken. De musea met oude of schone kunsten, en de musea voor hedendaagse of actuele kunsten werden respectievelijk door 16,5% en 16,1% van de respondenten ten minste één keer bezocht in de laatste zes maanden. De musea voor toegepaste kunst werden door 8,0% bezocht in dezelfde periode.

Voor deze drie soorten musea zien we schommelingen over de tijd. Hierbij is de participatiegraad voor musea voor oude of schone kunsten significant hoger in 2020 dan in de edities van 2004, 2009 en 2014. Het frequente bezoek aan musea voor oude of schone kunsten is significant hoger dan in 2009 en 2014.

Bij musea voor hedendaagse of actuele kunst is de participatiegraad in 2020 ook hoger dan in de drie vorige edities van de survey. Het percentage dat deze musea occasioneel bezoekt is in 2020 dan ook significant hoger dan in de drie voorgaande edities. Voor het frequent bezoeken van deze musea zijn er geen significant verschillen. De participatiegraad voor musea voor toegepaste kunst, mode, diamant, juwelen, design, strips is significant hoger dan in 2009. Het percentage dat deze musea occasioneel bezoekt ligt ook hoger in 2020 dan in 2009 en 2014.

Tabel 2: Kunstmuseumbezoek en bezoek specifieke soorten kunstmusea (in %) in 6 maanden voorafgaand aan de bevraging (2004 - 2009 – 2014 - 2020)

	Editie survey			
	2004	2009	2014	2020
Ten minste één keer in de voorbije 6 maanden een kunstmuseum bezocht				
Bezoekt, waarvan	17,8 (3,3) ¹	* ² 16,8 (2,5)	19,8 (2,5)	24,1 (3,8)
Occasioneel bezoek (1 of 2 musea)	10,8	12,6	13,2	12,7
Frequent bezoek (3+ musea)	7,0	* 4,2	* 6,6	11,4
Kunstmuseum met oude of schone kunsten				
Bezoekt, waarvan	12,0 (2,8)	* 9,9 (2,0)	* 11,9 (2,0)	16,5 (3,3)
Occasioneel bezoek (1 of 2 musea)	9,9	8,6	10,3	12,9
Frequent bezoek (3+ musea)	2,1	1,2	* 1,6	* 3,6
Kunstmuseum met hedendaagse of actuele kunst				
Bezoekt, waarvan	9,3 (2,5)	* 10,4 (2,0)	* 12,0 (2,0)	16,1 (3,2)
Occasioneel bezoek (1 of 2 musea)	7,6	* 8,3	* 9,7	13,1
Frequent bezoek (3+ musea)	1,7	2,1	2,3	3,0
Toegepaste kunst, mode, diamant, juwelen, design, strips				
Bezoekt, waarvan	6,8 (2,2)	5,5 (1,5)	* 6,1 (1,5)	8,6 (2,5)
Occasioneel bezoek (1 of 2 musea)	6,6	5,1	* 5,1	8,0
Frequent bezoek (3+ musea)	0,2	0,5	1,0	0,6
n	516	886	990	498

¹ Cijfers tussen haakjes geven het betrouwbaarheidsinterval weer: met een waarschijnlijkheid van 95% zal het ware percentage in de populatie zich bevinden in het interval tussen 14,5 (=17,8-3,3) en 21,1 (=17,8+3,3)

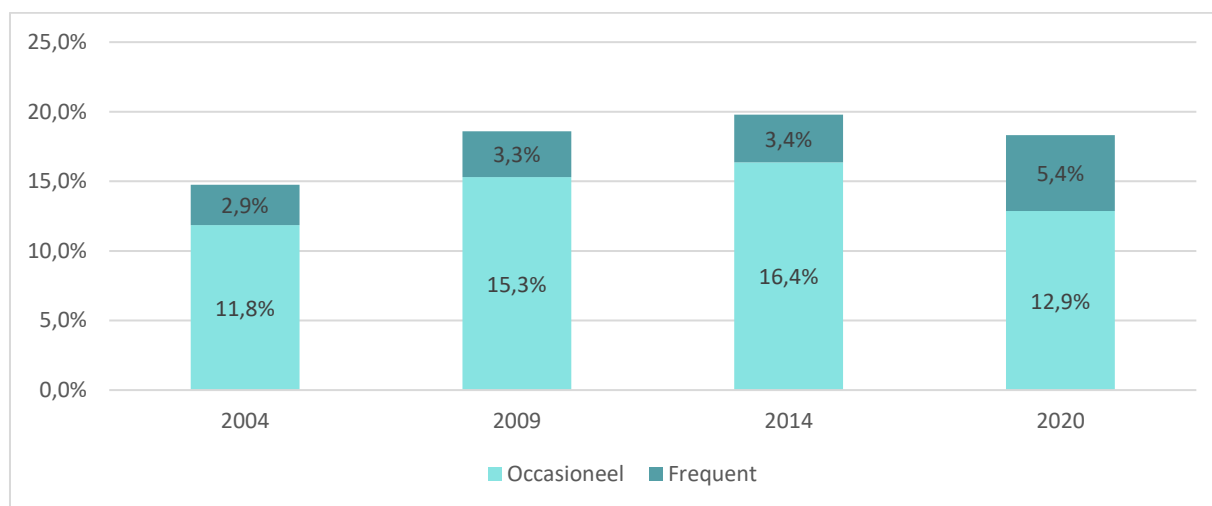
² Significantie wordt aangeduid met *. * $p \leq 0,05$

Musea voor geschiedenis en wetenschap

In figuur 2 en tabel 3 worden de participatiegraden voor de categorie van musea voor geschiedenis en wetenschap weergegeven. Deze categorie omvat musea voor natuurkunde, technologie of wetenschap, musea voor geschiedenis, heemkunde, volkskunde of archeologie en een restcategorie voor musea die niet konden ondergebracht worden in de vijf voorgaande categorieën.

In de editie van 2020 gaf 18,3% van de respondenten aan één van deze musea te hebben bezocht in de laatste zes maanden. Dit is niet significant verschillend van de participatiegraad op de drie andere meetmomenten. Het percentage dat deze musea frequent bezoekt, is in 2020 wel significant hoger dan in 2004. De andere percentages voor occasionele en frequente bezoekers (respectievelijk 12,9% en 5,4%) van deze musea verschillen in 2020 niet significant van de andere meetmomenten.

Figuur 2: Bezoek musea voor geschiedenis en wetenschap in 6 maanden voorafgaand aan de bevraging (n₂₀₀₄=515; n₂₀₀₉= 885; n₂₀₁₄= 990; n₂₀₂₀=498)

In tabel 3 wordt de participatie aan de musea voor geschiedenis en wetenschap apart besproken, opgesplitst naar editie van de Participatiesurvey. Voor deze drie specifieke soorten van musea zien we wel schommelingen over de tijd. De participatiegraad voor musea of tentoonstellingen voor natuurkunde, technologie of wetenschap is significant hoger in 2020 dan in 2004. Het occasionele bezoek aan deze musea ligt in 2020 dan ook significant hoger dan in 2004. De participatiegraad aan deze musea ligt bovendien in een stijgende lijn over de tijd.

Bij de musea en tentoonstellingen voor geschiedenis, heemkunde, volkskunde of archeologie is de participatiegraad met 15,3% ook significant hoger dan in 2004 toen deze 10,3% bedroeg. In dat jaar is het percentage occasionele bezoekers significant kleiner dan in 2020. In de twee andere meetmomenten (2009 en 2014) ligt het percentage van frequente bezoekers dan weer lager dan in 2020. De participatiegraad aan deze musea ligt ook in een stijgende lijn over de tijd.

De participatiegraad voor musea van de restcategorie van musea voor geschiedenis en wetenschap verschilt met 5,0% niet significant van de metingen in de andere jaren. Wel zien we dat het percentage van occasionele bezoekers in 2020 significant lager ligt dan bij de vorige drie meetmomenten. Hier staat dan weer tegenover dat er significant meer frequente bezoekers zijn dan in deze drie vorige edities. Deze verschillen heffen elkaar in de participatiegraad dan ook op.

Tabel 3: Bezoek musea voor geschiedenis en wetenschap en bezoek specifieke soorten musea voor geschiedenis en wetenschap (in %) in 6 maanden voorafgaand aan de bevraging (2004 - 2009 – 2014 - 2020)

	Editie survey			
	2004	2009	2014	2020
Ten minste één keer in de voorbije 6 maanden een museum voor geschiedenis en wetenschap bezocht				
Bezoekt, waarvan	14,8 (3,1) ¹	18,6 (2,6)	19,8 (2,5)	18,3 (3,4)
Occasioneel bezoek (1 of 2 musea)	11,8	15,3	16,4	12,9
Frequent bezoek (3+ musea)	2,9 * ²	3,3	3,4	5,4
Museum of tentoonstelling voor natuurkunde, technologie of wetenschap				
Bezoekt, waarvan	5,2 * (1,9)	6,9 (1,7)	7,6 (1,7)	8,4 (2,4)
Occasioneel bezoek (1 of 2 musea)	4,7 * (1,9)	6,2 (1,7)	6,9 (1,7)	7,8 (2,4)
Frequent bezoek (3+ musea)	0,6 (1,9)	0,7 (1,7)	0,7 (1,7)	0,6 (2,4)
Museum of tentoonstelling voor geschiedenis, heemkunde, volkskunde of archeologie				
Bezoekt, waarvan	10,3 * (2,6)	11,8 (2,1)	14,3 (2,2)	15,3 (3,2)
Occasioneel bezoek (1 of 2 musea)	8,1 * (2,6)	10,7 (2,1)	12,9 (2,2)	12,2 (3,2)
Frequent bezoek (3+ musea)	2,1 (2,6)	1,0 * (2,1)	1,4 * (2,2)	3,0 (3,2)
Ander museum (restcategorie)				
Bezoekt, waarvan	5,4 (2,0)	4,6 (1,4)	3,9 (1,2)	5,0 (1,9)
Occasioneel bezoek (1 of 2 musea)	4,9 * (2,0)	4,3 * (1,4)	3,6 * (1,2)	1,4 (1,9)
Frequent bezoek (3+ musea)	0,6 * (2,0)	0,3 * (1,4)	0,3 * (1,2)	3,6 (1,9)
n	515	885	990	498

¹ Cijfers tussen haakjes geven het betrouwbaarheidsinterval weer: met een waarschijnlijkheid van 95% zal het ware percentage in de populatie zich bevinden in het interval tussen 11,7 (=14,8-3,1) en 17,9 (=14,8+3,1)

² Significantie wordt aangeduid met *. * p ≤ 0,05

Multivariate analyses

Na het bespreken van de participatiegraad over de vier edities, bespreken we deze verschillen hier aan de hand van een meervoudige logistische regressieanalyse. Op deze manier kunnen we de verschillen tussen de laatste meting en de andere metingen controleren voor relevante voorspellers, om zo te controleren voor verschillen in de samenstelling van de steekproeven. De afhankelijke variabele in deze analyse polst naar het al dan niet naar musea gaan (in de eerste analyse kunstmusea, in de tweede analyse musea voor geschiedenis en wetenschap) in de zes maanden voorafgaand aan de

bevraging. De onafhankelijke variabelen in het model zijn enerzijds de bevroegde periode, en anderzijds de meest courante verklaringen voor museumbezoek uit de wetenschappelijke literatuur. Periode-effecten (editie van de Participatiesurvey) kunnen aantonen hoe het aanbod of de tijdsgeest op het moment van de bevraging een impact heeft op het al dan niet bezoeken van musea.

Het museumbezoek zal getoetst worden aan de hand van vijf onafhankelijke variabelen. **Editie** vat het jaar waarop de Participatiesurvey plaatsvond. We beschikken over vier meetmomenten namelijk *2004*, *2009*, *2014* en *2020* (referentie). Voor **geslacht** onderscheiden we *man* en *vrouw* (referentie). We voegen leeftijd toe aan de analyse in zes categorieën van *14 tot 25 jaar*, *26-39 jaar* (referentie), *40-54 jaar*, *55-64 jaar*, *65-74 jaar* en *75-85 jaar*. Het **opleidingsniveau** van individuen is verbonden met sociale status, en voorspelt in voorgaand onderzoek consequent cultuurparticipatie. Hoogopgeleide individuen participeren meer aan culturele activiteiten met hoge status, en participeren breder aan cultuur dan laagopgeleiden. We vergelijken het museumbezoek van respondenten die hoogstens een *diploma secundair onderwijs* (referentie) haalden met iedereen die *nu dagonderwijs volgt*, anderzijds iedereen die *ten hoogste een diploma lager secundair onderwijs* heeft en tot slot de *hoogopgeleiden*. Er wordt ook een variabele toegevoegd voor de **cultuurparticipatie van de ouders** in de periode dat de respondent tussen de 12 en 14 jaar oud was die het verschil maakt tussen *wel kunstparticipatie* en *geen kunstparticipatie* (referentie) van de ouders. Dit wordt gemeten aan de hand van vier items. Het participeren aan cultuur wordt als belichaamd cultureel kapitaal doorgegeven over generaties, via primaire socialisatie. Dit komt tot stand door tijdens de jeugd samen met de ouders aan cultuur te doen, en een voorbeeld te hebben van ouders die aan cultuur doen. Ook deze relatie wordt in internationaal sociologisch onderzoek herhaald vastgesteld.

De modellen worden als volgt opgebouwd: In model 1 vormt het basismodel waarin enkel editie wordt opgenomen. In model 2 voegen we vervolgens geslacht, leeftijd en opleidingsniveau toe om te controleren voor de steekproefsamenvatting. In het derde en laatste model voegen we ten slotte de kunstparticipatie van de ouders toe aan het voorgaande model. In de tabellen 4 en 5 rapporteren we de odds ratio en de Nagelkerke R^2 voor de drie modellen per afhankelijke variabele. Naarmate de Nagelkerke R^2 stijgt, wijst dit op een betere predictie van het al dan niet bezoeken van een museum.

Kunstmusea

De afhankelijke variabele in deze multivariate analyse staat voor het al dan niet bezoeken van ten minste één van de volgende drie soorten kunstmusea in de laatste zes maanden: (1) musea voor oude of schone kunsten, (2) musea voor hedendaagse of actuele kunst en (3) musea of tentoonstellingen voor toegepaste kunst, mode, diamant, juwelen, design, strips.

De resultaten van model 1 in tabel 4 tonen dat de participatiegraad van de steekproef in 2020 hoger is dan de participatiegraad in 2004, 2009 en 2014. In het model 2 en model 3 is dit periode-effect niet meer significant.

In het model 2 in tabel 4 zien we een invloed op het al dan niet bezoeken van kunstmusea van opleidingsniveau en leeftijd. Geslacht heeft geen significant effect. In vergelijking met middenopgeleiden hebben de hoogopgeleiden een veel hogere odds om naar kunstmusea te gaan (OR=3,40). Respondenten die dagonderwijs volgen hebben ook een hogere odds dan middenopgeleiden om ten minste één kunstmuseum te bezoeken (OR=1,87). De laagopgeleiden hebben echter een lagere odds om kunstmusea te bezoeken (OR=0,41). Drie oudere leeftijdsgroepen hebben in vergelijking met de referentiecategorie van 26- tot 39-jarigen een hogere odds om kunstmusea te bezoeken: 40- tot 54-jarigen (OR=1,40), 55- tot 64-jarigen (OR=2,31) en 65- tot 74-jarigen (OR=1,99). De verschillende edities tonen in model 2 geen significante effecten meer. We kunnen dus stellen dat de stijging in de participatiegraad toe te schrijven is aan veranderingen in de samenstelling van de steekproef, die ouder wordt en hoger geschoold is.

Tabel 4: Logistische regressieanalyse naar het kunstmuseumbezoek tijdens de afgelopen 6 maanden in drie modellen. Gerapporteerde waarden zijn odds ratio's (N= 2.748)

	Model 1		Model 2		Model 3	
	OR	Sig.	OR	Sig.	OR	Sig.
Constante	,321	***	,160	***	,128	***
Editie survey (ref.: 2020)						
2004	,622	**	,909	n.s.	,906	n.s.
2009	,643	**	,784	n.s.	,786	n.s.
2014	,765	*	,787	n.s.	,801	n.s.
Geslacht (ref.: vrouw)						
Man			,898	n.s.	,891	n.s.
Opleiding (ref.: diploma hoger secundair)						
Volgt nog onderwijs			1,866	*	1,852	*
Ten hoogste lager secundair			,410	***	,434	***
Hoger onderwijs			3,403	***	3,311	***
Leeftijd (ref.: 26-39 jaar)						
15-25 jaar			1,204	n.s.	1,174	n.s.
40-54 jaar			1,403	*	1,459	**
55-64 jaar			2,313	***	2,415	***
65-74 jaar			1,992	***	2,045	***
75-85 jaar			1,421	n.s.	1,471	n.s.
Cultuurparticipatie ouders (ref.: geen participatie)						
Wel participatie					1,487	***
Nagelkerke R²	,007		,147		,155	

Noot: significantie wordt aangeduid met *. *** $p \leq 0,001$; ** $p \leq 0,01$; * $p \leq 0,05$; n.s. = niet significant

Tot slot voegen we in model 3 in tabel 4 de cultuurparticipatie van de ouders toe. Hier heeft de cultuurparticipatie van de ouders van de respondenten een positieve impact op de kunstmuseumparticipatie van de respondenten zelf (OR=1,49). Door deze variabele aan het model toe te voegen zien we een kleine verschuivingen voor de odds ratio's voor de groep die het secundair

onderwijs niet voltooide, studenten en hoger opgeleiden. Voor de leeftijdseffecten heeft de toevoeging van de nieuwe variabele als gevolg dat alle significante effecten licht stijgen.

Musea voor geschiedenis en wetenschap

In tabel 5 tonen we de resultaten van de analyse naar het bezoek aan musea voor geschiedenis en wetenschap. Deze afhankelijke variabele staat voor het al dan niet bezoeken van ten minste één van de volgende drie soorten musea in de zes maanden voorafgaand aan de bevraging: (1) musea voor natuurkunde, technologie of wetenschap, (2) musea voor geschiedenis, heemkunde, volkskunde of archeologie en (3) een restcategorie voor musea die niet konden ondergebracht worden in de vijf voorgaande categorieën.

De odds ratio's voor de drie modellen en de Nagelkerke R^2 worden gerapporteerd in tabel 4. In model 1 in tabel 5 worden enkel de vier verschillende edities van de Participatiesurvey aan het model toegevoegd. Hieruit blijkt dat de participatiegraad in 2004 significant lager lag dan in 2020 (OR=0,68). In het volgende model is de odds ratio niet meer significant, wat er op wijst dat er geen periode-effecten zijn, eenmaal gecontroleerd voor de bevolkingssamenstelling. De bruto verschillen in participatiegraad tussen enerzijds de editie van 2020, en anderzijds de drie andere edities, is dus dit te wijten aan de bevolkingssamenstelling.

In het model 2, tabel 5 worden de variabelen geslacht, opleidingsniveau en leeftijdscategorie toegevoegd. Geslacht blijkt geen significante voorspeller van het bezoek aan deze soorten musea. Opleidingsniveau blijkt daarentegen wel een duidelijke voorspeller. Middenopgeleiden hebben 2,3 keer hogere odds om deze musea te bezoeken dan laagopgeleiden (OR=0,45). Hoogopgeleiden hebben met de hoogste odds ratio voor opleidingsniveau ook veel hogere odds om musea voor geschiedenis en wetenschap te bezoeken dan secundair opgeleiden (OR=2,72). Op vlak van leeftijd hebben de 40- tot 54-jarigen hogere odds om deze musea te bezoeken dan de 26- tot 40-jarigen (OR=1,40).

In het model 3, tabel 5 wordt de cultuurparticipatie van de ouders toegevoegd. Dit brengt enkele verschuivingen met zich mee, maar de periode-effecten blijven weg. De verklaringskracht van opleidingsniveau daalt zeer licht, terwijl de richting hetzelfde blijft. Verder meten we hetzelfde leeftijdseffect als in model 2. Tot slot geeft cultuurparticipatie met de ouders anderhalf keer hogere odds om deze musea te bezoeken (OR=1,52).

Tabel 5: Logistische regressieanalyse naar het bezoeken van musea voor geschiedenis en wetenschap tijdens de afgelopen 6 maanden in drie modellen. Gerapporteerde waarden zijn odds ratio's (N= 2.747)

	Model 1		Model 2		Model 3	
	OR	Sig.	OR	Sig.	OR	Sig.
Constante	,231	***	,132	***	,106	***
Editie survey (ref.: 2020)						
2004	,675	*	,936	n.s.	,926	n.s.
2009	1,025	n.s.	1,245	n.s.	1,243	n.s.
2014	1,066	n.s.	1,079	n.s.	1,093	n.s.
Geslacht (ref.: vrouw)						
Man			1,136	n.s.	1,127	n.s.
Opleiding (ref.: diploma hoger secundair)						
Volgt nog onderwijs			1,579	n.s.	1,548	n.s.
Ten hoogste lager secundair			,452	***	,482	***
Hoger onderwijs			2,716	***	2,623	***
Leeftijd (ref.: 26-39 jaar)						
15-25 jaar			1,288	n.s.	1,252	n.s.
40-54 jaar			1,402	*	1,460	**
55-64 jaar			1,239	n.s.	1,297	n.s.
65-74 jaar			1,252	n.s.	1,285	n.s.
75-85 jaar			1,156	n.s.	1,202	n.s.
Cultuurparticipatie ouders (ref.: geen participatie)						
Wel participatie					1,515	***
Nagelkerke R²	0,005		0,111		0,119	

Noot: significantie wordt aangeduid met *. *** $p \leq 0,001$; ** $p \leq 0,01$; * $p \leq 0,05$; n.s. = niet significant

Evolutie van de opleidingskloof in erfgoedbezoek

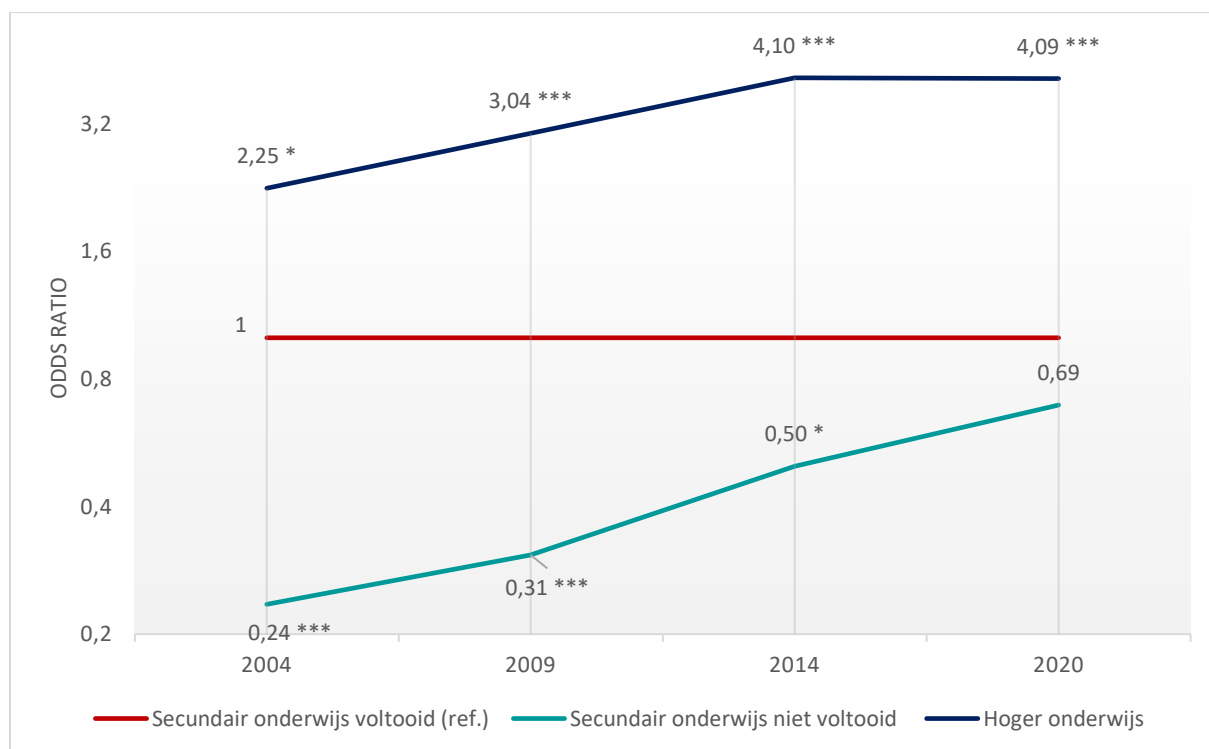
Een van de belangrijkste sociale kloven in onze samenleving bestaat er tussen laag- en hoogopgeleiden. Deze kloof manifesteert zich in zowat alle vormen van cultuurparticipatie. In deze laatste paragraaf analyseren we de onderwijskloof inzake deelname aan het museumbezoek over de verschillende meetmomenten. We doen dat op basis van logistische regressies naar kunstmuseumbezoek en het bezoek van musea voor geschiedenis en wetenschap per meetmoment. Voor elk van de vier meetmomenten kijken we naar het effect van opleiding, gecontroleerd voor de effecten van geslacht en leeftijd. In deze analyses nemen we enkel de niet-schoolgaande respondenten op en nemen we de personen met een diploma secundair onderwijs als referentiegroep. In figuren 3 en 4 geven we de odds ratio's voor opleiding voor elk van de meetmomenten weer en duiden we voor laagopgeleiden (secundair onderwijs niet voltooid) en hoogopgeleiden aan of de odds ratio significant verschillend is

van 1. Met andere woorden, of de odds op het bezoeken van een bepaald soort musea hoger of lager is dan deze voor middenopgeleiden.

Kunstmusea

De opleidingskloof voor het kunstmuseumbezoek heeft een duidelijke verschuiving doorgemaakt in de voorbije 16 jaar (zie figuur 3). In 2004 hadden de laagopgeleiden een vier keer zo lage odds hadden om kunstmusea te bezoeken dan de middenopgeleiden (OR=0,24), en hadden de hoogopgeleiden in vergelijking met die referentiegroep een 2,25 keer hogere odds om kunstmusea te bezoeken. Over de jaren heen is de kloof tussen laagopgeleiden en middenopgeleiden afgenomen, om in 2020 zelfs niet meer statistisch significant te worden. Voor de vergelijking tussen hoogopgeleiden en middenopgeleiden werd er een tegenovergestelde evolutie gemeten. In recentere metingen zien we in de figuur hoe de odds-ratio's hoger en hoger worden voor deze kloof, waarbij er in 2020 een 4,09 keer hogere odds is om kunstmusea te bezoeken bij hoogopgeleiden dan bij middenopgeleiden. De kloof voor kunstmuseumbezoek is dus geëvolueerd van te bestaan uit twee kloven, naar één enkele kloof tussen hoogopgeleiden en de rest, met een zeer hoge odds ratio's in 2014 en 2020.

Figuur 3: Bezoeken kunstmusea volgens opleiding: odds ratio's (analyses per meetmomenten; enkel niet-schoolgaanden: $n_{2004}=468$; $n_{2009}=790$; $n_{2014}=878$; $n_{2020}=436$)

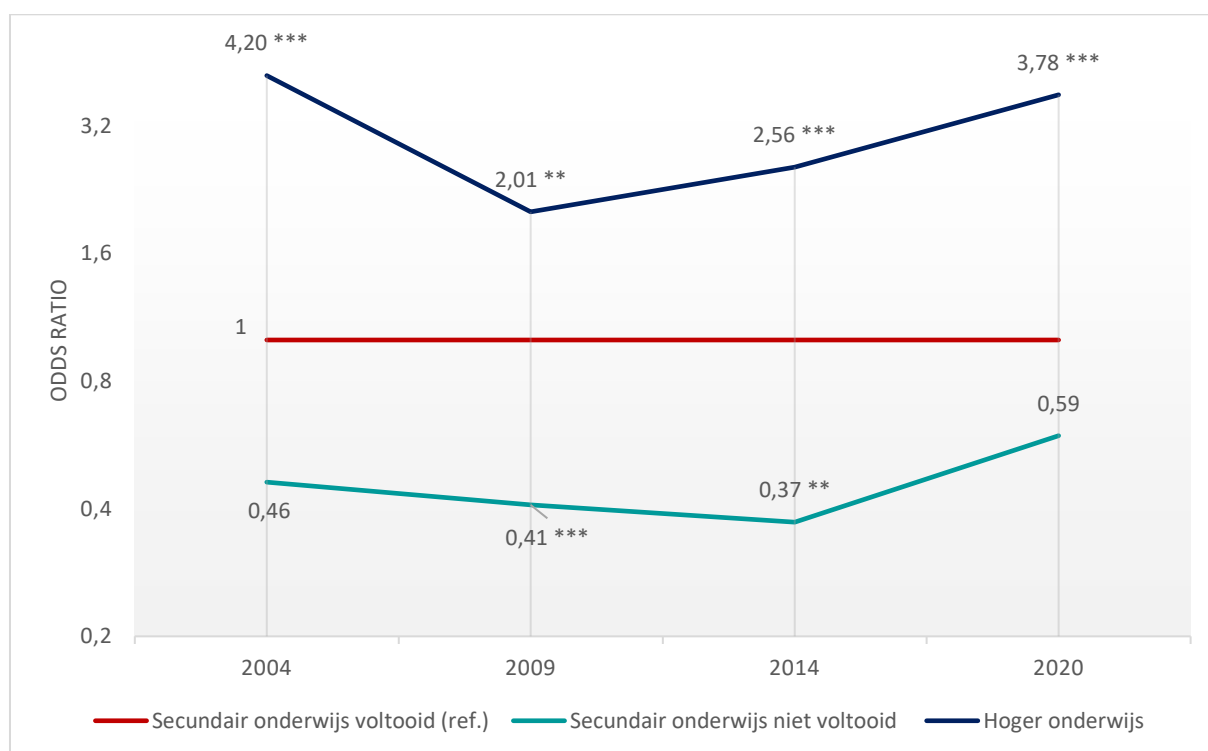

Significantie voor verschil t.a.v. referentiegroep : *** $p \leq 0,001$; ** $p \leq 0,01$; * $p \leq 0,05$

Musea voor geschiedenis en wetenschap

Ook bij de musea voor geschiedenis en wetenschap merken we een grote kloof op tussen hoogopgeleiden en middenopgeleiden (zie figuur 4). Deze kloof is het grootst in 2004 (OR=4,20), is beperkter in 2009 en 2014, om terug bijna op het niveau te komen van 2004 in 2020 (OR=3,78). Voor de kloof tussen laagopgeleiden en middenopgeleiden zien we dat deze kloof in 2004 niet statistisch significant is. In 2009 en 2004 hebben de middenopgeleiden een meer dan dubbel zo hoge odds om musea voor geschiedenis en wetenschap te bezoeken dan laagopgeleiden (OR 09=0,41; OR 14=0,37). In 2020 is deze kloof niet statistisch significant. Ook hier zien we in 2020 een kloof tussen hoogopgeleiden en de rest, terwijl er in de vorige meetmomenten twee opleidingskloven werden opgemeten.

Figuur 4: Bezoeken musea voor geschiedenis en wetenschap volgens opleiding: odds ratio's (analyses per meetmomenten; enkel niet-schoolgaanden: $n_{2004}= 467$; $n_{2009}= 791$; $n_{2014}= 878$; $n_{2020}= 436$)

Significantie voor verschil t.a.v. referentiegroep : *** $p \leq 0,001$; ** $p \leq 0,01$; * $p \leq 0,05$

Samenvatting

In de bivariate analyses stelden we voor 2020 een hogere participatiegraad voor kunstmusea vast in vergelijking met 2004 en 2009. Voor de musea voor geschiedenis en wetenschap werden geen statistisch significante verschillen in de participatiegraad van 2020 ten opzichte van de vorige drie edities gevonden.

De stijging in participatiegraad aan kunstmusea over de verschillende edities gerapporteerd in de algemene vergelijking wordt genuanceerd in de multivariate analyses. In het eerste model wordt het periode-effect bevestigd. In het model dat hierop volgt valt dit effect echter weg: er zijn geen significante verschillen in participatie naargelang de editie van de Participatiesurvey. De stijging in de participatiegraad die werd waargenomen in de bivariate analyses blijkt dus toe te schrijven aan de veranderde samenstelling van de steekproef. Leeftijd en scholing zijn hierbij de cruciale factoren.

De multivariate analyses naar kunstmuseumbezoek tonen een samenhang van kunstmuseumbezoek met leeftijd. Hierbij bezoeken de respondenten met een leeftijd van 40- tot 74 jaar eerder kunstmusea dan de leeftijdsgroep van 26- tot 39-jarigen. Ook stellen we vast dat het bezoeken van kunstmusea samenhangt met een hoger opleidingsniveau, en met ouders die aan cultuur participeren. Voor opleidingsniveau is de kans groter dat men kunstmusea bezoekt naarmate men hoger is opgeleid of nog dagonderwijs volgt. Hier komt bovenop dat de kans hoger is om kunstmusea te bezoeken indien de ouders ook aan cultuurparticipatie deden.

Voor de musea voor geschiedenis en wetenschap vinden we gelijkaardige resultaten in de multivariate analyse. Er is geen periode-effect. Het bezoeken van deze musea wordt wel voorspeld door een hoger opleidingsniveau, cultuurparticipatie van de ouders en leeftijd. Bij leeftijd vinden we dat de 40- tot 54-jarigen een hogere kans hebben deze musea te bezoeken dan de 26- tot 39-jarigen.

De stijging in de participatie aan kunstmusea kan dus toegeschreven worden aan een veranderende samenstelling van de steekproef. Voor musea voor geschiedenis en wetenschap observeren we geen trends. Ook rapporteren we duidelijke en duurzame kloven op basis van opleidingsniveau, leeftijd en cultuurparticipatie van de ouders, die meer uitgesproken zijn bij kunstmusea dan bij musea voor geschiedenis en wetenschap.

De opleidingskloven voor het museumbezoek tonen aan dat museumbezoek een zeer sociaal gelaagde bezigheid is. Voor kunstmusea groeit de kloof tussen middenopgeleiden en hoogopgeleiden vanaf de eerste editie in 2004 tot de laatste editie, waarbij er nu een vier maal hogere odds is voor hoogopgeleiden dan middenopgeleiden om kunstmusea te bezoeken. De opleidingskloof tussen laagopgeleiden en middenopgeleiden neemt dan weer af over de tijd, en in de laatste editie zelfs niet meer statistisch significant. Voor kustmusea bestaat de kloof nu dus tussen de hoogopgeleiden en de rest. musea voor geschiedenis en wetenschap hebben een licht afwijkende opleidingskloof. Het verschil tussen hoogopgeleiden en middenopgeleiden vormt een u-curve, waarbij het verschil het grootst was in 2004, verkleinde in 2009 en 2014, om in de laatste editie weer sterk te groeien. De

grootorde van deze kloof is wel ongeveer dezelfde als bij de kunstmusea. In een vergelijking van de laagopgeleiden en de middenopgeleiden is er in 2004 en 2020 geen statistisch significante opleidingskloof, maar is er wel ene kloof in 2009 en 2014. Ook hier zien we in 2020 dus vooral een kloof tussen hoogopgeleiden en de rest.